

Píseň: S459 - Misericordias Domini + **modlitba;** **Čtení:** Gn 6, 1-8

Milí přátelé,

miulý týden jsme využili gematrie k hlubšímu porozumění rodopisu Gn 5. Hovořili jsme také o Henochovi, jehož postava je šířeji zpracována v apokryfních spisech. První knihy Henochovy se letmo dotkneme i dnes.

Vsuvka?

Oddíl Gn 6, 1-4 patří k nesmírně problémovým. Pokud bychom ho totiž vynechali, a navázeli na Gn 5 rovnou Gn 6, 5, zjistíme, že ten zvláštní oddíl není vůbec zapotřebí.

Obsah Gn 6, 1-4 napovídá, že jde pravděpodobně o vsuvku. Písmo v podobě nám známé nevzniklo „chronologickým psaním,“ nýbrž prací redakční a kompoziční. Tedy že současná podoba Písma, vznikající cca v 7. - 3. st. př. Kr. již nebyla v té době sepisována, ale jen upravována a kompozičně utvářena. Proto je v Písmu ještě mnohem důležitější kontext předchozího a následujícího oddílu než v současné literatuře. Každá věta a oddíl byla promyšlena a skládána s ostatními do větších a větších celků.

Oddíl Gn 6, 1-4 je tedy pravděpodobně ozvěnou nějakého prastarého vyprávění. I komentáře se shodují, že do kompozičního celku svého okolí příliš nezapadá. Zřejmě jde o vyrovnání se se skutečností, že židovské příběhy, natožpak mýty, vlastně neobsahují žádné „bohatýry.“

Hrdinové biblických příběhů jsou v drtivé většině obyčejní lidé bez jakýchkoli neobvyklých schopností¹. Nenajdeme v nich polobohy - tedy potomky božstev jako byl Héraklés nebo Marduk. Nejprříkladnější postavy biblických vyprávění jsou lidé spravedliví, věrní, milosrdní. To jsou jejich „nadopřirozené schopnosti.“

¹ Jednou z mála výjimek je např. Samson. Avšak jeho příběh patří k těm nejtragičtějším a zřetelně k příběhům „jak ne.“ Tedy vlastně přesně dle Gn 6, 1-4, podle níž jsou „bohatýři“ vlastně negativními postavami.

Tak se už starověcí Israelci museli nějak vyrovnat s tím, že okolní kultury kenaanské, egyptské, akkadské či babylónské měly zástupy takových hrdinů, jaké najdeme např. v řecké mytologii.

Biblickou odpovědí na ně je pravděpodobně právě Gn 6, 1-4. Synové božští (nemůže to být přímo Bůh, koncepce Hospodina neumožňuje jeho fyzické spojení s ženou a tak zrození Mesiáše nebo poloboha) se tělesně spojovali s lidskými dcerami a ty jim rodí tzv. *nefilím*. Až potud se koncepce shodují.

Slovo *nefilím* však pochází z hebr. kořene n-p-l, který znamená „ležet, upadnout“ a v druhém uvedeném významu i přeneseně. Toto slovo a „bohatýry“ nalezneme široce rozpracované v apokryfní první knize Henochově.

Ekumenický překlad zde překládá jako „zrůdy“ pravděpodobně pod vlivem Nu 13, 33. Což je jediné další místo, kde se s tímto pojmem setkáme. Tam jde o popis Anákovců, obyvatel Zaslíbené země, kteří jsou popsáni jako „muži obrovité postavy“ (Nu 13, 32) vůči nimž si Israelci připadali „jako kobylky“ (Nu 13, 33). Podobně jako např. Goliáš, který však není označen jako jeden z *nefilím*².

Dodejme také kralický překlad, obvykle věrnější textově i myšlenkově: „Obrové pak byli na zemi v těch dnech...“³ Tak kraličtí učinili stejnou termínovou spojnici s Anákovci z Nu 13.

Jazykově však jsou *nefilím* vlastně jacísi „ležící“ či „padlí“, tedy již v kořeni slova cosi nepřilíš kvalitního. Podstatou obou textů je tedy snaha sdělit, že jakkoli byli tito Anákovci či „polobozi“ mýtů okolních kultur velicí, mocní a úžasní, byli takoví pouze v lidských očích. Což je logické vzhledem k tomu, kdo tyto příběhy vytvořil a proč. Neboli je dobře možné, že už ve starověku byli Israelci schopni pokročilého literárně-kritického náhledu na mýty o polobozích jakožto právě na mýty. Tedy že nejsou historií, ani popisy skutečnosti. Nýbrž lidskými báchorky, v nichž sice je zrnko

² Podobně třeba Saul. Od ramen vzhůru převyšoval všechen lid, a přesto není jedním z *nefilím*. Nebo je? Srovnej jeho příběh, příběh Goliášův, Samsonův a dalších „hrdých“ velkých (vzrůstem) válečníků.

³ Stejně také překlady německé, francouzské a anglické. S výjimkou francouzské jeruzalémské bible, která věrně ponechává „nefilím.“

pravdy⁴, avšak které se vposledu zcela mijí s objektivní realitou. V Písmu pak tuto pointu zřetelně podtrhne např. Samsonův příběh.

Neboli ve vnímání starověkého Israelce byli nejrůznější Mardukové, Annákovci a Goliášové strašidelní a mocní obři (uvědomme si, že i dnes je průměrná výška židů zřetelně nižší než v okolních národech). Avšak tento vzrůst a síla není jejich výhodou, nýbrž pádem - nejen kvůli pýše, základu hříchu.

Jsou to sice „bohatýři“, dosl. „mocní, silní“ (hebr. gbór), ale jsou plody nezřízené touhy synů božských (pravděpodobně jakési nebeské bytosti - nápodoby mytologických božstev; zřejmě „mocnosti“ v israelském substanciálním myšlení) po dcerách lidských. A přičteme-li, že židovství se dědí po mateřské linii, že jen z ženy se může narodit Mesiáš, a že předchozí příběhy jsou příběhy selhání mužského rodu (Adam, Kain, kainovský Lámech...), dává vše docela dobrý smysl.

Tedy ani skrze ženy-matky nevstupuje do světa záchrana před zlem. Ani když se spojují s nebeskými bytostmi. Tedy ani kultem plodnosti, ani jiným sexuálním aktem, i kdyby vedl k plození, nevstupuje samo o sobě do světa dobro. Ani výjimečné schopnosti a dovednosti nepřinášejí sami o sobě spravedlnost, spásu, dobro. Ba často je tomu naopak, protože přinášejí pýchu. A tak vzpouru proti Bohu, tedy hřích, a tak pád. A jsme opět u n-p-l, tedy u *nefilím*. Dokládají to dobře také narativy na téma bohatýřů: Samson, David a Goliáš, David a Saul, Jiftách atd.

Zahodme tedy urážlivý termín „zrůdy,“ ten je zcela nepatřičný. A s obdivem přijmeme vytrvalost již starověkých Israelců „být jinými.“ Totiž Hospodinovými, totiž nepodléhajícími lidským představám o zachráncích. O mužích a ženách s

⁴ Vzpomeňme např. na Elišku Pomořanskou, která lámala meče. Dodejme, že v závislosti na kvalitě užitého materiálu a způsobu práce to nemuselo být nic zvláštního. Avšak že se objevují lidé schopní běžně vyvinout mnohem větší fyzickou sílu, než je obvyklé, dokládají dobře také např. cirkusová vystoupení a moderní statistika i biologie. Je tedy zřejmé, že takoví lidé žili i před tisíci a desetitisíci lety. Zřejmě takoví a takové byli základy „bohatýřů“ a Heráklů. Protože pro život v malých skupinách (a tak pro velmi malý statistický vzorek) byli považováni za „dětí bohů,“ polobohy s „nadpřirozenými“ (protože vzpírající se běžné statistické zkušenosti) schopnostmi.

neobvyklými schopnostmi, kteří by „vše zařídili.“ Kteří by nás zachránili, spasili, vládli nám a přinesli Boží království na zemi. Jak moc na tento oddíl mysleli pisatelé evangelií? Bůh při svém vtělení a životu v Ježíši Kristu?

Zvrat zvratu

Tak je oddíl Gn 6, 1-4 opět ironií a sarkasmem na okolní mýty babylónské, akkadské, kenaanské a další. Ve svém obsahu také na mýty a pověsti snad všech ostatních kultur. Avšak Bible schovává ještě další obrácení tohoto převrácení lidské logiky. Podobně jako v předchozí Gn 5, k níž tento oddíl patří (petuchu nalezneme až za Gn 6, 4!).

Ta dlouhá věta Gn 6, 4 je totiž větou *nominální*, nikoli verbální. V hebrejštině totiž začíná právě oním *nefilím* (srv. kralický překlad). Tak jde o významově podobnou větu, jako je v češtině vedlejší věta. Tedy něco dovysvětluje. Tedy není nutná, nezbytná a zhusta ani podstatná. Tou je věta hlavní, v hebrejštině verbální (začínající slovesem). Tento příměr však není úplně přesný, neboť nominální věta je skutečně jen jakousi kulisou, pozadím. Něčím takřka zanedbatelným.

Ačkoli právě ti *nefilím*, „zrůdy“ a „obři“ strhují lidskou pozornost. Budí fantazii. Která je až příliš často magická, toužící po spasitelích-superhrdinech a „nadpřirozenu.“ A tak hříšná, protože vzpírající se objektivní realitě světa stvořeného Hospodinem.

Neboli tak hluboce si z různých Héráklů a Marduků redaktoři Gn 6 vystřelili, že i parodie na ně je sama sobě parodií - nepodstatnou zmínkou⁵. Svět není o obrech a dracích nebo královnách, které lámou meče. Je o obyčejně-neobyčejných (neobyčejně-obyčejných?) lidech, kteří stojí ve složitých situacích a vyježděných kolejích lidských tradic. Z těch většinou musí vystoupit, pokud by rádi žili život pokojný a spravedlivý. Což je právě charakteristika Noeho dál. Čím je také předchozí zmínka o

⁵ Všimněme si také, že takové příběhy v SZ takřka nenajdeme. Narozdíl od náboženských textů a mytologií jiných kultur!

Henochovi a gematricky o Metuzalémovi a Lámechovi z Šétova rodu.

I proto se se slovem *nefilím* setkáme v Písmu jen dvakrát. Písmo je komunikačním kanálem Božího slova, které usiluje zbavit člověka egocentrismu, magie a dojmu, že „všechno zařídí.“ Co totiž působí takový „nadpřirozeně schopný“ člověk je nápadé hned v dalším oddílu...

Detaily

V Gn 6, 1-4 se pak objevuje pár detailů, jež byla by škoda nechat úplně stranou.

Ačkoli někteří vykladači mají za to, že „synové božští“ byli jen jacísi urození a vyšší ve společnosti, spojení *bnej elohím* se pokouší hovořit o jakýchsi nebeských bytostech (stejně v ostatních případech užití). Nic bližšího o nich však nevíme. Stejně jako o *nefilím*, ani o *bnej elohím* se v Písmu nic nedovídám. Neboť nejsou podstatní, jakkoli je to lidským očím neuvěřitelné. Zvěstí biblických oddílů nejsou existence či neexistence okřídlených či olukovaných andělů, nýbrž něco o člověku, světě a Hospodinu.

V dnešním oddílu je touto zvěstí také, že Bůh se „nebude člověkem věčně zaneprazdňovat, vždyť je jen tělo, ať je jeho dnů 120 let.“

Což je nejprve záležitost literární konzistence vzhledem k uváděným věkům předpotopních patriarchů Gn 5 a věkům jejich potomků. Totiž že o dožitém věku rozhoduje Hospodin. A zároveň je to další rozehrávka do budoucna, neboť i ti narození po tomto oddílu se dožívají věku vyššího než je 120 let. Např. Abraham, Izák i Jákob.

Dodejme však opět také gematrii: 120 je hodnota slov: Síla, poslušnost, právo, dokonalost. Tedy opět nejde o číselnou hodnotu, která, tak jak ji známe my, nebude z pohledu redaktorů SZ existovat ještě cca 1300 let. Nýbrž jde o obsah sdělení, o zvěst: Člověku byl ještě před příběhem potopy určen dokonalý věk, věk „tak akorát“, věk poslušnosti a práva.

Následující verše však ukáží, že člověk s darem života, přiměřeného věku a poslušnosti naložil dle své vůle. Nikoli dle Hospodinovy.

Gematric tohoto věku také fakticky podkládá, proč je Hospodinovo zklámání v následujícím oddílu tak silné.

Závěr

Oddíl Gn 6, 1-4 je zvláštním způsobem pokračováním předchozích rodopisů. Vyrovňuje se s mytologickým hrdiny bájí a pověstí okolních kultur. Na jednu stranu tyto báje neodmítá, nevyvrací ani nelikviduje. Na druhou stranu ukazuje jejich „padlost.“ Tedy že nejrůznější *nefilím* a polobozi jsou stejného stavu a podstaty jako člověk po sebevyhnání ze zahrady.

I v dalších biblických oddílech budou „bohatýři“ obvykle problémovými postavami. Pozitivními postavami budou naopak ne-prvorození, utlačovaní, chudí, ženy, lidé nízkého vzrůstu⁶ atd.

Zároveň text ukazuje, že stejně jako nenalezne člověk vykoupení a spravedlnost v muži (Adam, Kain...), nenalezne je ani v ženě. Ani v její plodnosti či rozením dětí - i kdyby byli jejich partnery „synové božští.“

Jak tedy dosáhnout spravedlnosti a pokoje? O tom dlouhý Noemův narativ, který na tento oddíl navazuje. Příběh pokračuje dál!

Píseň: S374 - Vítr se ztiší + modlitba Páně Rozhovor

⁶ Ohlédněme se jen za postavami praotců židovství: Kým je Abram? Nikým. Izák nedisponuje lautr žádnou zvláštní schopností. Jákob je druhorozený, jemný, narodil od statného lovce Ezaua. Podobně také Josef. Nápadné také u Mojžíše: „Nejsem člověk výmluvný..., jsem neobratných úst i jazyka.“ (Ex 4, 10). A u dalších spíše pozitivních postav.